

Yayın Geliş Tarihi: 18.02.2025
Yayına Kabul Tarihi: 29.04.2025
Online Yayın Tarihi: 15.09.2025
<http://dx.doi.org/10.16953/deusosbil.1642360>

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Cilt: 27, Sayı: 3, Yıl: 2025, Sayfa: 989-1004
E-ISSN: 1308-0911

Araştırma Makalesi

KADIN AKADEMİSYENLERİN DOĞURGANLIK VE ÇOCUK DOĞURMAYA YÖNELİK TUTUMLARI İLE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

*Fatma Nur DUMAN**

*Zehra GÖLBAŞI***

Öz¹

Bu çalışmada, henüz anne olmamış ve gebe olmayan kadın akademisyenlerin doğurganlık ve çocuk doğurmaya ilişkin tutumları ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Kariyer gelişimi fırsatı fazla olan akademisyenlik mesleğinde, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumun farklılaşabileceği ve bunun da doğurganlık tutumu ve çocuk doğurma isteği üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle tanımlayıcı bir tasarıma sahip olan bu çalışmanın evrenini, Türkiye'deki üniversitelerde görev yapan kadın akademisyenler oluştururken, örneklem grubunu Mayıs 2023-Mart 2024 tarihleri arasında erişilen 204 kadın akademisyen oluşturmaktadır. Veriler, "Bireysel Bilgi Formu", "Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum Ölçeği (TCRTÖ)" ve "Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği (DÇDYTÖ)" aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmaya katılan akademisyenlerin DÇDYTÖ puan ortalamaları sırasıyla şu şekildedir: "gelecekteki önem" alt boyutu 19,50±7,48, "şimdiki engel" alt boyutu 34,65±7,28 ve "kadınlık kimliği" alt boyutu 11,48±4,85. Akademisyenlerin TCRTÖ toplam puan ortalaması ise 92,42±8,33 olarak hesaplanmıştır. Analizler sonucunda, DÇDYTÖ'nün "gelecekteki önem" ve "kadınlık kimliği" alt boyutlarının puan ortalamaları

Bu makale için önerilen kaynak gösterimi (APA 7. Sürüm):

Duman, F.N., & Gölbaşı, Z. (2025). Kadın akademisyenlerin doğurganlık ve çocuk doğurmaya yönelik tutumları ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27 (3), 989-1004.

*Arş. Gör. Dr., Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, <https://orcid.org/0000-0001-9736-2769>, e-posta: fatmanurduman8@gmail.com

**Prof. Dr. Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, <https://orcid.org/0000-0002-0410-7433>, zehragolbasi@gmail.com

¹Bu araştırma için bir üniversitenin etik kurul başkanlığından 5 Nisan 2023 tarihli, 2023/44 karar numarası ve 2023032 kod numarası ile etik onay alınmıştır. Bu araştırma, II. Uluslararası III. Ulusal Kadın Sağlığı Hemşireliği Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

ile TCRTÖ puan ortalamaları arasında pozitif bir ilişki belirlenirken, 'şimdiki engel' alt boyut puan ortalaması ile TCRTÖ puanı arasında negatif bir korelasyon tespit edilmiş olup yapılan regresyon analizi istatistiksel açıdan anlamlı sonuçlar vermiştir. Araştırmanın bulguları, akademisyenlerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları daha eşitlikçi hale geldikçe doğurganlığa yönelik tutumlarının da olumlu yönde değiştiğini ortaya koymaktadır. İleri eğitim alan kadın akademisyenlerin, eşitlikçi cinsiyet rolleri benimseyerek doğurganlığa ilişkin tutumlarını daha bilinçli ve olumlu bir farkındalıkla şekillendirdiği görülmektedir. Ancak, bu durumun kesinleştirilmesi adına farklı eğitim seviyelerine sahip kadın grupları üzerinde benzer çalışmalar yürütülmesi ve sonuçların eğitim düzeyi ekseninde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Doğurganlık, Çocuk Doğurma, Toplumsal Cinsiyet, Akademisyen, Tutum.

DETERMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN FEMALE ACADEMICS' ATTITUDES TOWARDS FERTILITY AND CHILDBEARING AND THEIR ATTITUDES TOWARDS GENDER ROLES

Abstract

This study seeks to explore the relationship between female academics' views on fertility and childbearing and their perceptions of gender roles. Conducted as a descriptive study, the research population comprised female academics employed at universities in Turkey, while the sample included 204 female academics surveyed between May 2023 and March 2024. Data collection was carried out using the Personal Information Form, the "Attitudes Towards Fertility and Childbearing Scale (AFCS)", and the "Gender Roles Attitudes Scale (GRAS)". The mean scores of the academicians who participated in the study are as follows: 'future importance' sub-dimension 19.50 ± 7.48 , 'present obstacle' sub-dimension 34.65 ± 7.28 and 'womanhood identity' sub-dimension 11.48 ± 4.85 . A significant positive correlation was identified between the mean scores of the "future importance" and "female identity" sub-dimensions of the AFCS and both the sub-dimension and total scores of the GRAS. Conversely, a negative correlation emerged between the mean scores of the "present obstacle" sub-dimension of the AFCS and the GRAS sub-dimension and total scores. The regression analysis conducted to examine the causal relationship between GRAS and AFCS sub-dimensions revealed statistically significant results. Findings indicate that as academics adopt more egalitarian perspectives on gender, their attitudes towards fertility also become more positive. It can be deduced that female academics with higher education levels are more likely to have a positive outlook on fertility, possibly as a result of greater awareness and endorsement of egalitarian gender roles.

Keywords: Women, Fertility, Childbearing, Gender, Academic, Attitude.

GİRİŞ

Son 50 yılda dünya genelinde ilk evlilik yaşının artması, ikinci evlilikler, aile planlaması yöntemlerinin kullanım oranının artması, daha iyi ve güvenilir

kontrasepsiyon seçeneklerinin bulunması, kadınlar için ileri eğitim ve kariyer gelişimi için daha geniş fırsatların bulunması gibi faktörlere bağlı olarak doğurganlığın ileri yaşlara kayma eğilimi yaygınlaşmıştır (Cooke vd., 2010). Bu durumun bir sonucu olarak adölesan gebelikler ve adölesan doğumlarla ilgili sağlık sorunları azalırken ileri anne yaşının getirdiği sorunlar artmıştır. Doğurganlıkla ilgili bu değişim aynı zamanda tüm toplumlarda nüfus yapısının da değişimine neden olmuştur (Mathews & Hamilton, 2009). Küresel çapta gerçekleştirilen araştırmalar, 1970-75 yılları arasında kadın başına düşen ortalama canlı doğum sayısının 5.5 olduğunu ortaya koymuştur. Ancak, 2010-15 dönemine gelindiğinde bu rakam 2.3'e gerilemiştir (United Nations, 2015). Ülkemizde kadınların toplam doğurganlık hızı 1973 yılında 4.3 olarak belirlenmiş ve 2018'de bu oran 2.3'e düşmüşken (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2018); 2023 yılında hesaplanan toplam doğurganlık hızı 1.5'tir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2023). Bu veriler, Türkiye'de doğurganlık oranının nüfus yenilenme seviyesi olan 2.1'in altına düştüğünü göstermektedir.

Türkiye'de doğurganlığın ileri yaşlara kayma eğiliminin nedenlerinden biri de kadınların eğitim seviyesinin yükselmesi ve çalışma hayatına aktif katılımlarıdır. TÜİK'in 2023 yılında yayınladığı verilerine göre, 25 yaş ve üzeri kadınların en az bir eğitim seviyesini tamamlamış olma oranı %86.7 olarak belirlenmiştir. Aynı yaş grubunda yükseköğretim mezunu olan kadınların oranı %21.6 olup, bu kadınların işgücüne ve çalışma hayatına katılım oranı ise %68.8 olarak raporlanmıştır (Türkiye İstatistik Kurumu, 2023). İleri eğitimin beraberinde getirdiği mesleklerden biri de akademisyenlik (Arı, 2018) olup, Türkiye'de bu meslekte kadın yoğunluğunun fazla olduğu bilinmektedir. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi'nin verilerine göre ülkemizdeki kadın akademisyen oranı %46,4'tür (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2024). Kariyer gelişimi fırsatı fazla olan bu meslekte, eğitim seviyesi arttıkça kişinin sosyal olay ve olgulara bakış açısının değişebileceği, dolayısıyla kadın olarak doğurganlık ve çocuk sahibi olma isteğinin ertelenebileceği düşünülmektedir. Bunların yanı sıra çocuk sahibi olmak kişinin çocuk sahibi olma niyeti, motivasyonu, değer yargıları, tutumları ve toplumsal cinsiyet rolleri algısı gibi düşünsel ve sosyal faktörlerden de etkilenmektedir (Araban vd., 2020; Söderberg vd., 2013; Kavas, 2014).

Cinsiyet kavramı, kişinin erkek veya kadın olmasını belirleyen fizyolojik, genetik ve biyolojik özellikleri kapsamaktadır. Cinsiyet türlerinden olan toplumsal cinsiyet ise biyolojik farklılıklardan ziyade, toplumun erkeklere ve kadınlara yüklediği değerler ve tutumları içermektedir. Toplumsal cinsiyet kavramı, cinsiyet rollerini de barındırmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumun erkekler ve kadınlar için belirlediği ve genel kabul gören rolleri ifade etmektedir (Çelik, 2013). Toplumsal cinsiyet rolleri aile içinde başlayıp toplumsal yapı içinde devam eden sosyalizasyon sürecinde öğrenilmektedir. Toplumda genel anlamda kabul görmüş toplumsal cinsiyet rollerine bakıldığında; erkeğin evin reisi olma, ev dışında aktif olma gibi rolleri; kadının ise daha çok ev içerisinde olup, iş hayatında aktif olmama,

yemek, temizlik gibi ev işleri ile ilgilenme ya da çocuk doğurmakla yükümlü olmak gibi rolleri üstlendiği görülmektedir (Kırık, 2014; Yılmaz, 2019). Geleneksel toplumsal cinsiyet algısında doğurganlık ve annelik ile özdeşleşen kadınlık rollerinin tüm dünyada giderek değiştiğinin en somut göstergesinin, özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde doğurganlık oranlarındaki düşüş eğilimleri olduğu söylenebilir (Mathews & Hamilton, 2009). Çin’de yapılan bir çalışmada toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların kadınların çocuk sahibi olmaya yönelik niyetleri üzerinde etkili bir faktör olduğu bildirilmiştir (Li & Jiang, 2019).

Literatürde yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi gibi yapısal pek çok faktörün doğurganlık hızını etkilediğine yönelik çalışma sonuçları mevcuttur (Araban vd., 2020; Söderberg vd., 2013). Kadınların çocuk doğurmaya yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerden birinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları olabileceği düşünülmektedir. Bu alanda çalışma sayısı oldukça yetersizdir. Özellikle kadın akademisyenler açısından konunun incelendiği çalışmaya rastlanmamıştır. Kariyer gelişimi fırsatı fazla olan akademisyenlik mesleğinde, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumun farklılaşabileceği ve bunun da doğurganlık tutumu ve çocuk doğurma isteği üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle bu araştırmanın amacı, henüz anne olmamış ve gebe olmayan kadın akademisyenlerin doğurganlığa ve çocuk doğurmaya yönelik tutumları ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Tasarımı ve Örneklemi

Tanımlayıcı tipteki araştırmanın evrenini Türkiye’deki üniversitelerde görev yapan kadın akademisyenler, örneklemi ise online platformlar üzerinden Mayıs 2023-Mart 2024 tarihleri arasında ulaşılan, veri toplama formlarını eksiksiz dolduran ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 204 kadın akademisyen oluşturmuştur. Bu çalışmada ulaşılabilir örnekleme (convenience sampling) tekniği kullanılmıştır. Kadın akademisyenlerin doğurganlık ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları incelenmek istenmiş, bu gruptan çevrimiçi ortamda ulaşılabilen 204 kadın akademisyene anket uygulanmıştır. Katılımcılar, belirli bir üniversite ya da alanla sınırlı olmayıp, Türkiye’deki çeşitli üniversitelerden gönüllü olarak katılan kadın akademisyenlerden oluşmuştur. Bu yöntem, zaman ve kaynak sınırlamaları doğrultusunda, araştırmanın amacına uygun olarak seçilmiştir. Araştırmanın tamamlanmasının ardından yapılan Post Hoc analizine göre; 0,53 etki büyüklüğü ve 0,05 hata payı ile örneklemin gücü %99 olarak bulunmuştur. Güç analizinde G Power paket programı kullanılmıştır.

Dahil edilme kriterleri:

- Türkiye’deki üniversitelerde akademisyen olarak çalışıyor olmak,

- Doğurganlık çağında olmak (15-49 yaş),
- Henüz anne olmamış olmak,
- Gebe olmamak.

Veri Toplama Formları

Araştırmanın verileri Bireysel Bilgi Formu, DÇDYTÖ ve TCRTÖ aracılığıyla toplanmıştır.

“Bireysel Bilgi Formu”: Form katılımcıların yaş, ünvan, eğitim durumu, çalışma yılı, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu gibi parametreleri sorgulayan 9 sorudan oluşmakta olup araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır.

“Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği (DÇDYTÖ)”: DÇDYTÖ, henüz çocuk sahibi olmamış kadınların tutumlarını değerlendirmek amacıyla 2013 yılında geliştirilmiş ve 2015 yılında ikinci hali yayımlanmıştır. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlaması Damar ve Bolsoy (2021) tarafından yapılmıştır. Toplam 21 maddeden oluşan DÇDYTÖ, "Gelecekteki Önem", "Şimdiki Engel" ve "Kadınlık Kimliği" şeklinde üç alt boyuta sahiptir. Maddeler, beşli Likert tipi ölçekle yanıtlanmaktadır. Üç alt faktörün toplam varyans açıklama oranı %65,10’dur. Ölçeğin “Gelecekteki Önem” alt boyutu, katılımcıların gelecekte çocuk sahibi olmanın yaşamlarındaki yerini ve anlamını nasıl değerlendirdiklerini ölçer. Kadınların anne olmayı ne kadar değerli ve anlamlı buldukları, hayat planlamalarında çocuk sahibi olmanın önceliği bu boyutta yansıtılır. “Şimdiki Engel” alt boyutu kadınların mevcut yaşam koşullarının (eğitim, kariyer, ekonomik durum, ilişki durumu vb.) çocuk doğurmaya zorlaştırıcı veya erteletici etkilerini nasıl algıladıklarını gösterir. Temel olarak, doğurganlık kararlarını geciktiren dışsal ve içsel engellerin farkındalığını ölçer. “Kadınlık Kimliği” alt boyut, kadının çocuk doğurmaya, kadın olmanın temel bir unsuru olarak görüp görmediğini ölçer (Damar & Bolsoy, 2021).

“Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum Ölçeği (TCRTÖ)”: Beş alt boyuttan ("Eşitlikçi Cinsiyet Rolü", "Kadın Cinsiyet Rolü", "Evlilikte Cinsiyet Rolü", "Geleneksel Cinsiyet Rolü" ve "Erkek Cinsiyet Rolü") ve toplamda 38 maddeden oluşan ölçek Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilmiştir. “Eşitlikçi Cinsiyet Rolü” alt boyutu, kadın ve erkeklerin toplumsal yaşamda eşit haklara ve sorumluluklara sahip olması gerektiğine yönelik olumlu tutumları yansıtır. “Kadın Cinsiyet Rolü” alt boyutu, kadına özgü olduğu varsayılan geleneksel özellikler (örneğin, duygusal olma, fedakârlık, annelik rolü) ile ilgili tutumları değerlendirir. “Evlilikte Cinsiyet Rolü” alt boyutu, kadın ve erkeğin evlilik içindeki sorumlulukları hakkındaki geleneksel tutumları ölçer. “Geleneksel Cinsiyet Rolü” alt boyutu, genel olarak toplumun erkek ve kadına yüklediği geleneksel rollerin benimsenme düzeyini yansıtır. “Erkek Cinsiyet Rolü” alt boyutu ise erkeklerden beklenen geleneksel roller (örneğin, otoriterlik, maddi sorumluluk, duyguları bastırma) ile ilgili inanç ve

tutumları ölçer. Ölçekteki eşitlikçi tutum ifadeleri (1, 4, 8, 12, 13, 18, 19, 20, 21, 22, 26, 27. maddeler) dışındaki maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınan toplam puanın artması bireylerin daha eşitlikçi bir bakış açısı geliştirdiğini göstermektedir.

Verilerin Toplanması ve Analiz

Veri toplama formları, katılımcılara çevrimiçi ortamda WhatsApp ve e-posta aracılığıyla ulaştırılmış, eksiksiz doldurularak geri gönderilen formlar üzerinden değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi, IBM SPSS 29.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin homojenitesi Kolmogorov-Smirnov Analizi ile değerlendirilmiştir. Sayısal ve kategorik değişkenler ortalama, standart sapma ve frekans olarak sunulmuştur. Kategorik değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için bağımsız örneklem t testi uygulanmış olup ölçek puanları arasındaki ilişki, Pearson korelasyon analizi ve doğrusal regresyon analizi kullanılarak incelenmiştir.

Etik

Araştırmaya başlamak için bir üniversitenin etik kurul başkanlığından (Tarih:xxx, Karar No:xxx, Kod No:xxx) etik onay alınmıştır. Bilgilendirilmiş gönüllü olur formu, çevrimiçi anket formunun başında yer almış ve formu okuyup onaylayan katılımcılar soruları yanıtlamıştır. Araştırmanın bütün aşamalarında Araştırma ve Yayın Etiği ilkelerine ve Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uyulmuştur.

BULGULAR

Katılımcıların %62,3'ün doktora derecesine sahip, %71,6'sının akademik ünvanı araştırma/öğretim görevlisi ve %53,4'ü bekar olup %59,8'i önümüzdeki beş yıl içinde çocuk sahibi olmak istediğini beyan etmiştir. Araştırmaya katılan akademisyenlerin yaş ortalaması $32,30 \pm 6,07$, akademisyen olarak çalışma yılı ortalaması ise $5,89 \pm 4,95$ olarak belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Sosyodemografik Özellikler (n=204)

Sosyodemografik Özellikler		n	%
Yaş ($X \pm SS = 32,30 \pm 6,07$)	22-35	152	74,5
	36-48	52	25,5
Eğitim Düzeyi	Lisans ve yüksek lisans	77	37,7
	Doktora	127	62,3
Akademik Ünvan	Araştırma/öğretim görevlisi	146	71,6
	Öğretim üyesi	58	28,4
Akademisyen Olarak Çalışma Yılı ($X \pm SS = 5,89 \pm 4,95$)	0-15 yıl	194	95,1
	16-26 yıl	10	4,9
Medeni Durum	Evli	95	46,6
	Bekar	109	53,4
	Evet	122	59,8

Önümüzdeki Beş Yıl İçinde Çocuk Sahibi Olma İsteği	Hayır	82	40,2
Toplam		204	100

Akademisyenlerin DÇDYTÖ ve TCRTÖ'ne ait puan ortalamaları Tablo 2'de yer almaktadır. Araştırmaya katılan akademisyenlerin DÇDYTÖ “gelecekteki önem”, “şimdiki engel” ve “kadınlık kimliği” puan ortalamaları sırasıyla $19,50 \pm 7,48$, $34,65 \pm 7,28$ ve $11,48 \pm 4,85$ olarak bulunmuştur. Katılımcıların TCRTÖ toplam puan ortalamaları $92,42 \pm 8,33$ olup “geleneksel cinsiyet rolü”, “eşitlikçi cinsiyet rolü”, “kadın cinsiyet rolü”, “evlilikte cinsiyet rolü” ve “erkek cinsiyet rolü” puanlarının ortalamaları sırasıyla $12,30 \pm 4,43$, $37,88 \pm 2,82$, $20,51 \pm 2,42$, $13,00 \pm 1,80$ ve $8,70 \pm 2,73$ olarak bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Akademisyenlerin DÇDYTÖ ile TCRTÖ ve Alt Boyutlarına Ait Puan Ortalamaları (n=204)

Ölçekler	n	Min.	Max.	Medyan	Ort.±Ss
DÇDYTÖ Gelecekteki Önem Alt Boyutu	204	7,0	35,0	21,0	$19,50 \pm 7,48$
DÇDYTÖ Şimdiki Engel Alt Boyutu	204	10,0	45,0	35,0	$34,65 \pm 7,28$
DÇDYTÖ Kadınlık Kimliği Alt Boyutu	204	5,0	25,0	11,0	$11,48 \pm 4,85$
TCRTÖ Toplam	204	57,0	123,0	92,0	$92,42 \pm 8,33$
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü Alt Boyutu	204	16,0	40,0	39,0	$37,88 \pm 2,82$
Kadın Cinsiyet Rolü Alt Boyutu	204	12,0	30,0	20,0	$20,51 \pm 2,42$
Evlilikte Cinsiyet Rolü Alt Boyutu	204	8,0	19,0	12,0	$13,00 \pm 1,80$
Geleneksel Cinsiyet Rolü Alt Boyutu	204	8,0	29,0	11,0	$12,30 \pm 4,43$
Erkek Cinsiyet Rolü Alt Boyutu	204	6,0	16,0	8,0	$8,70 \pm 2,73$

Araştırmaya katılan akademisyenlerin sosyodemografik özelliklerine göre DÇDYTÖ ve TCRTÖ'ne ait puan ortalamalarının dağılımı Tablo 3'te yer almaktadır. Akademisyenlerin DÇDYTÖ “gelecekteki önem” ve TCRTÖ “erkek cinsiyet rolü” puan ortalamaları yaş değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Katılımcıların DÇDYTÖ “şimdiki engel”, TCRTÖ “kadın cinsiyet rolü” ve TCRTÖ toplam puan ortalaması akademik ünvana göre istatistiksel olarak anlamlı bir ayrım göstermektedir ($p<0,05$). Akademisyenlerin TCRTÖ “kadın cinsiyet rolü” puan ortalaması çalışma yılı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Katılımcıların DÇDYTÖ “gelecekteki önem” ve “kadınlık kimliği” puan ortalamaları medeni durum değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir ayrım göstermektedir ($p<0,05$). Akademisyenlerin DÇDYTÖ tüm alt boyut puan ortalamaları, TCRTÖ “kadın cinsiyet rolü”, “geleneksel cinsiyet rolü”, “erkek cinsiyet rolü” ve TCRTÖ toplam puan ortalamaları önümüzdeki beş yıl içerisinde çocuk sahibi olma isteğine göre istatistiksel olarak anlamlı bir ayrım göstermektedir ($p<0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Akademisyenlerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Ölçek Puan Ortalamalarının Dağılımı (n=204)*

Değişkenler	DÇDYTÖ Alt Boyutları				TCRTÖ ve Alt Boyutları					
		“Gelecekteki Önem”	“Şimdiki Engel”	“Kadınlık Kimliği”	“Eşitlikçi Cinsiyet Rolü”	“Kadın Cinsiyet Rolü”	“Evlilikte Cinsiyet Rolü”	“Geleneksel Cinsiyet Rolü”	“Erkek Cinsiyet Rolü”	TCRTÖ Toplam
	n	Ort.±Ss	Ort.±Ss	Ort.±Ss	Ort.±Ss	Ort.±Ss	Ort.±Ss	Ort.±Ss	Ort.±Ss	Ort.±Ss
Yaş										
22-35	152	20,54±7,17	35,84±6,22	11,85±4,90	37,86±2,95	20,65±2,37	12,90±1,71	12,28±4,65	8,78±2,86	92,50±8,75
36-48	52	16,46±7,59	31,17±8,94	10,38±4,57	37,94±2,42	20,09±2,53	13,28±2,04	12,38±3,76	8,48±2,34	92,19±7,03
Test Değeri		t=3,491	t=4,147	t=1,898	t=-0,162	t=1,446	t=-1,315	t=-0,142	t=0,686	t=0,229
Anlamlılık Düzeyi		p=0,342	p=0,003	p=0,462	p=0,834	p=0,438	p=0,091	p=0,196	p=0,045	p=0,201
Eğitim Düzeyi										
Lisans ve yüksek lisans	77	20,54±7,48	35,24±6,49	11,77±4,93	37,57±3,54	20,63±2,32	13,01±1,96	12,61±4,72	8,75±2,93	92,58±9,18
Doktora	127	18,87±7,43	34,9±7,72	11,29±4,81	38,07±2,27	20,44±2,49	13,00±1,70	12,12±4,25	8,67±2,61	92,32±7,80
Test Değeri		t=1,552	t=0,908	t=0,684	t=-1,246	t=0,557	t=-0,050	t=0,755	t=0,192	t=0,217
Anlamlılık Düzeyi		p=0,122	p=0,365	p=0,495	p=0,214	p=0,578	p=0,960	p=0,541	p=0,848	p=0,829
Akademik Ünvan										
Araştırma ve öğretim	146	20,54±7,24	34,91±6,74	11,86±4,83	37,72±3,03	20,75±2,48	13,08±1,86	12,69±4,84	8,93±2,91	93,19±8,85

görevlisi										
Öğretim üyesi	58	16,87±7,48	33,98±8,51	10,50±4,79	38,29±2,16	19,91±2,16	12,81±1,62	11,34±3,01	8,12±2,14	90,48±6,51
Test Değeri		t=3,223	t=0,827	t=1,829	t=-1,296	t=2,254	t=0,970	t=1,970	t=1,938	t=2,112
Anlamlılık Düzeyi		p=0,001	p=0,409	p=0,069	p=0,196	p=0,025	p=0,333	p=0,051	p=0,054	p=0,036
Akademisyen Olarak Çalışma Yılı										
0-15 yıl	194	19,76±7,35	35,00±6,95	11,54±4,86	37,86±2,86	20,52±2,47	13,00±1,80	12,31±4,49	8,73±2,75	92,42±8,47
16-26 yıl	10	14,40±8,47	27,80±10,19	10,20±4,70	38,40±1,83	20,40±0,96	13,10±1,91	12,20±3,11	8,20±2,44	92,30±4,94
Test Değeri		t=2,234	t=3,116	t=0,855	t=-0,588	t=0,153	t=-0,170	t=0,079	t=0,598	t=0,047
Anlamlılık Düzeyi		p=0,950	p=0,906	p=0,644	p=0,465	p=0,031	p=0,549	p=0,166	p=0,530	p=0,124
Medeni Durum										
Evli	95	20,73±7,63	33,85±7,68	11,84±4,90	37,88±2,32	20,37±2,38	13,11±1,93	12,91±4,75	8,65±2,66	92,94±8,62
Bekar	109	18,43±7,20	35,34±6,87	11,16±4,81	37,88±3,20	20,63±2,45	12,90±1,68	11,77±4,09	8,75±2,80	91,96±8,07
Test Değeri		t=2,217	t=-1,468	t=0,994	t=-0,014	t=-0,746	t=0,819	t=1,835	t=-0,259	t=0,841
Anlamlılık Düzeyi		p=0,028	p=0,144	p=0,322	p=0,989	p=0,457	p=0,414	p=0,068	p=0,796	p=0,401
Önümüzdeki Beş Yıl İçinde Çocuk Sahibi Olma İsteği										
Evet	122	23,51±5,57	33,12±6,67	13,13±4,63	37,79±2,50	20,82±2,35	13,11±1,87	13,09±4,96	9,08±2,86	93,90±8,62
Hayır	82	13,53±5,79	36,92±7,58	9,01±4,07	38,02±3,24	20,04±2,45	12,84±1,69	11,14±3,20	8,14±2,44	90,20±7,39
Test Değeri		t=12,340	t=-3,776	t=6,539	t=-0,568	t=2,274	t=1,061	t=3,134	t=2,423	t=3,181
Anlamlılık Düzeyi		p=0,000	p=0,000	p=0,000	p=0,571	p=0,024	p=0,290	p=0,002	p=0,016	p=0,002

“*İlişkısiz örneklem t testi”

Akademisyenlerin DÇDYTÖ ile TCTRÖ puan ortalamaları arasındaki ilişkiler Tablo 4'te yer almaktadır. Akademisyenlerin DÇDYTÖ “gelecekteki önem” ve “kadınlık kimliği” puan ortalamalarıyla TCRTÖ puan ortalamaları arasında pozitif yönde ve DÇDYTÖ “şimdiki engel” puan ortalamaları ile TCRTÖ puan ortalamaları arasında negatif yönde bir korelasyon saptanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4. Akademisyenlerin DÇDYTÖ ile TCRTÖ Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları Arasındaki İlişkiler (n=204)*

		TCRTÖ “Eşitlikçi Cinsiyet Rolü”	TCRTÖ “Kadın Cinsiyet Rolü”	TCRTÖ “Evlilikte Cinsiyet Rolü”	TCRTÖ “Geleneksel Cinsiyet Rolü”	TCRTÖ “Erkek Cinsiyet Rolü”	TCRTÖ Toplam
DÇDYTÖ “Gelecekteki Önem”	r	-0,043	0,289	0,172	0,300	0,250	0,348
	p	0,537	0,000	0,014	0,000	0,000	0,000
DÇDYTÖ “Şimdiki Engel”	r	0,138	-0,128	-0,154	-0,207	-0,131	-0,177
	p	0,049	0,068	0,028	0,003	0,062	0,011
DÇDYTÖ “Kadınlık Kimliği”	r	-0,074	0,276	0,325	0,361	0,325	0,425
	p	0,290	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

*Pearson Korelasyon Analizi

Yapılan regresyon analizi sonucunda gelecekteki önem alt boyut puan ortalamasındaki toplam değişimin %11 oranında toplumsal cinsiyet rolleri tutum düzeyi tarafından açıklandığı saptanmıştır ($R^2=0,117$). Toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun eşitlikçi yönde değişmesi, doğurganlık ve çocuk doğurmaya yönelik gelecekteki öneme ilişkin tutum düzeyini artırmaktadır ($\beta=0,313$). Şimdiki engel alt boyut puan ortalamasındaki toplam değişim %2 oranında toplumsal cinsiyet rolleri tutum düzeyi tarafından açıklanmaktadır ($R^2=0,027$). Toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun geleneksel yönde değişmesi, doğurganlık ve çocuk doğurmaya yönelik şimdiki engele ilişkin tutum düzeyini artırmaktadır ($\beta=-0,155$). Kadınlık kimliği alt boyut puan ortalamasındaki toplam değişim %17 oranında toplumsal cinsiyet rolleri tutum düzeyi tarafından açıklanmaktadır ($R^2=0,176$). Toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun eşitlikçi yönde değişmesi, doğurganlık ve çocuk doğurmaya yönelik kadınlık kimliğine ilişkin tutum düzeyini artırmaktadır ($\beta=0,247$).

Tablo 5. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutumunun Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Üzerine Etkisi

Bağımsız Değişken	Standart Edilmemiş Katsayılar		Standart Edilmiş Katsayılar	t	P	%95 Güven Aralığı	
	B	SE				Alt	Üst
Sabit	-9,392	5,496		-1,709	0,089	-20,228	1,444
TCRTÖ Toplam	0,313	0,059	0,348	5,279	<0,001	0,196	0,429

“*Bağımlı Değişken=DÇDYTÖ Gelecekteki Önem Alt Boyut Puan Ortalaması, $R=0,348$; $R^2=0,117$; $F=27,872$; $p<0,001$; Durbin Watson Değeri=1,726”

Bağımsız Değişken	Standart Edilmemiş Katsayılar		Standart Edilmiş Katsayılar	t	P	%95 Güven Aralığı	
	B	SE				Alt	Üst

	B	SE	β		Alt	Üst
Sabit	48,974	5,616		8,721 <0,001	37,902	60,047
TCRTÖ Toplam	-0,155	0,061	-0,177	-2,561 0,011	-0,274	-0,036
**Bağımlı Değişken=DÇDYTÖ Şimdiki Engel Alt Boyut Puan Ortalaması, $R=0,177$; $R^2=0,027$; $F=6,558$; $p<0,011$; Durbin Watson Değeri=1,934						
Bağımsız Değişken	Standart Edilmemiş Katsayılar	Standart Edilmiş Katsayılar	t	P	%95 Güven Aralığı	
	B	SE	β		Alt	Üst
Sabit	-11,384	3,443		-3,307 0,001	-18,172	-4,596
TCRTÖ Toplam	0,247	0,037	0,425	6,668 < 0,001	0,174	0,321
**Bağımlı Değişken=DÇDYTÖ Kadınlik Kimliği Alt Boyut Puan Ortalaması, $R=0,425$; $R^2=0,176$; $F=44,468$; $p<0,001$; Durbin Watson Değeri=1,942						

TARTIŞMA

Araştırma, henüz anne olmamış ve gebe olmayan kadın akademisyenlerin doğurganlık ve çocuk doğurma tutumları ile toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan akademisyenlerin Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin (DÇDYTÖ) “gelecekteki önem”, “şimdiki engel” ve “kadınlık kimliği” alt boyut puan ortalamaları sırasıyla $19,50 \pm 7,48$, $34,65 \pm 7,28$ ve $11,48 \pm 4,85$ olarak bulunmuştur. Damar ve Bolsoy'un (2021) yaptığı araştırmada, “gelecekteki önem”, “şimdiki engel” ve “kadınlık kimliği” puan ortalamaları sırasıyla $26,52 \pm 5,98$, $28,06 \pm 8,25$ ve $15,68 \pm 5,41$ olarak belirlenmiştir. Türkmen ve Bakıman'ın (2021) çalışmasında ise bu puanlar sırasıyla $24,94 \pm 6,98$, $31,45 \pm 7,88$ ve $14,91 \pm 5,62$ olarak raporlanmıştır. Bu çalışmaların bulgularıyla kıyaslandığında, mevcut araştırmada “şimdiki engel” alt boyut puan ortalamasının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumun nedeni araştırmaya katılan kadınların akademisyen olması ve araştırmanın yapıldığı tarihte aktif olarak çalıştıkları için çocuk doğurmaya yönelik engellerinin olduğunu düşünmeleri olabilir. Araştırma bulgularına göre DÇDYTÖ “şimdiki engel” alt boyut puan ortalaması yaşa göre anlamlı farklılık göstermekte olup, genç akademisyenlerin puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Literatürde kadın akademisyenlerde doğurganlık ve çocuk doğurmaya yönelik tutumun incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanılmamış olup araştırmadaki bu sonucun nedeni genç akademisyenlerin akademik kariyerlerine öncelik vermeleri olabilir.

Çalışmada araştırma ve öğretim görevlisi olan ve önümüzdeki beş yıl içerisinde çocuk sahibi olmak isteyen akademisyenlerin çocuk doğurmaya yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri belirlenmiştir. İleri eğitimin beraberinde getirdiği mesleklerden biri olan akademisyenliğin ilk basamağı araştırma/öğretim görevliliği olup bu ünvana sahip bireylerin yaş ortalamasının diğer ünvanlarda olan akademisyenlere göre daha düşük olduğu bilinmektedir (Cooke, 2010; Arı, 2018).

Yaşın artmamış olması fekundabilite oranını artırdığı için bu bireylerin doğurganlığa yönelik daha olumlu tutum sergilemelerinin normal olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların DÇDYT “kadınlık kimliği” alt boyut puan ortalaması medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermekte olup evli olanların kadınlık kimliği puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu yüksek puanın nedeni toplumsal normlar ve beklentiler olabilir.

Katılımcıların TCRTÖ toplam puan ortalamaları $92,42 \pm 8,33$ olup “geleneksel cinsiyet rolü”, “eşitlikçi cinsiyet rolü”, “kadın cinsiyet rolü”, “evlilikte cinsiyet rolü” ve “erkek cinsiyet rolü” puanlarının ortalamaları sırasıyla $12,30 \pm 4,43$, $37,88 \pm 2,82$, $20,51 \pm 2,42$, $13,00 \pm 1,80$ ve $8,70 \pm 2,73$ olarak bulunmuştur. Araştırmada ölçekten alınabilecek minimum (38 puan) ve maksimum değerler (190 puan) göz önünde bulundurulduğunda kadın akademisyenlerin geleneksel bir tutum gösterdikleri söylenebilir. Yapılan farklı çalışmalarda TCRTÖ toplam puan ortalamalarının 104,76 ile 146,62 arasında değiştiği belirlenmiştir (Dinç & Çalışkan, 2016; Aydın vd., 2016; Çal & Aydın Avcı, 2020). Bu araştırmada elde edilen bulgunun literatürdeki çalışmalardan farklı olmasının nedeni, araştırmanın örneklem özellikleri olabilir. Literatürdeki araştırmalar genel olarak üniversite öğrencileri ile yapılmış olup daha genç bireylerin daha eşitlikçi bir tutum gösterdikleri bilinmektedir (Berridge vd., 2009). Araştırma bulguları da bu bilgiyi destekler nitelikte olup, her ne kadar anlamlı farklılık görülme de genç akademisyenlerin puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla akademisyenlerin yaşları arttıkça TCRTÖ toplam puanları düşmekte ve bu sonuç daha geleneksel bir tutum sergilediklerini göstermektedir. Araştırma sonuçlarında araştırma ve öğretim görevlisi olan akademisyenlerin daha eşitlikçi bir tutum sergilediği saptanmıştır. Araştırma ya da öğretim görevlisi ünvanına sahip akademisyenlerin yaş ortalamalarının daha düşük olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu bulgunun da genç bireylerin daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğunu doğrular nitelikte olduğu söylenebilir (Bellieni, 2016; Berridge vd., 2009).

Araştırma bulgularında akademisyenlerin DÇDYTÖ “gelecekteki önem” ve “kadınlık kimliği” puan ortalamaları ile TCRTÖ puan ortalamaları arasında pozitif yönde ve DÇDYTÖ “şimdiki engel” puan ortalamaları ile TCRTÖ toplam puan ortalamaları arasında negatif yönde bir korelasyon saptanmıştır. Bu bulgular akademisyenlerin doğurganlığa yönelik tutumlarının olumlu yönde değiştiği toplumsal cinsiyete yönelik tutumlarının da eşitlikçi olacak şekilde değiştiğini göstermektedir. Li ve Jiang (2019)’ın Çin’de yaptıkları çalışmada geleneksel cinsiyet rolü tutumlarının çocuk sahibi olma üzerinde önemli bir rol oynadığı bildirilmiştir. Berktaş’ın (2015) yaptığı çalışmada kadınların doğurganlık ve çocuk sahibi olmaya yönelik niyetleri toplumsal cinsiyet bakış açısından incelenmiş ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin doğurganlık tutumlarını negatif etkilediği bildirilmiştir. Şimal ve Gürsoy (2020)’ın üniversite öğrencileri ile yaptıkları ve öğrencilerin gelecekte çocuk sahibi olma niyetleri ve etkileyen faktörlerin

belirlenmesini amaçlayan çalışmada “soyun devamı” öğrencilerin çocuk sahibi olmayı isteme nedenleri arasında ilk üç sırada yer aldığı görülmektedir. Ataerkil toplumlarda çocuk doğurma yeteneği bir kadın için tamamlayıcı bir unsur olarak görülmekte, kadınlara statü kazandırdığı düşünülmektedir. Bu durum ise kadının toplumda kolaylıkla kabul edilmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri tutumuna sahip kadınların doğurganlığa, çocuk sahibi olmaya yönelik daha olumlu tutum sergilemeleri beklenen bir durum olabilir (Özdemir, 2019). Ancak bu araştırmanın sonuçları literatürdeki çalışma sonuçları ile benzer sonuçlar göstermeyip, eşitlikçi tutum sergileyen kadın akademisyenlerin doğurganlığa yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu ortaya koymaktadır. Eşitlikçi cinsiyet rolünü benimseyen bireyler, toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenen ve bireylerden beklenen basmakalıp rol ve sorumlulukları kabul etmeyip mesleki yaşam, ilişki, sosyal, eğitim, aile ve evlilik yaşantısında erkek ve kadının sorumluluklarının eşit olarak paylaşılmasını savunmaktadırlar (Andrew vd., 2023). İleri eğitim alıp akademisyen olarak çalışan ve eşitlikçi cinsiyet rolü benimseyen kadınların gebelik ve gebelik sonrası bebek ve çocuk bakımında eşleri ile rol paylaşımı yapmak isteyeceği ve dolayısıyla doğurganlığa yönelik tutumlarının daha olumlu olabileceğinin beklendiği bir sonuç olduğu düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Araştırmamızın bazı sınırlılıkları mevcuttur. Araştırma katılımcıların mevcut durumu hakkında bilgi vermektedir. Uygulanan veri toplama araçları kadınların öz bildirimine dayalıdır, dolayısıyla verilen yanıtlar önyargılı olabilir. Araştırmanın evreni Türkiye’deki tüm kadın akademisyenlerdir. Ancak veri toplama süreci çevrim içi yürütülmüş ve gönüllü katılım esasına dayalı olarak 204 kişilik bir örnekleme ulaşılabilmektedir. Bu durum, örneklem büyüklüğü açısından istatistiksel genelleme yapmayı sınırlamakla birlikte, farklı üniversite ve disiplinlerden katılımcıların yer alması analitik genellenebilirliği desteklemektedir. Dolayısıyla bulgular, evrenin tamamına genellenememekle birlikte, belirli eğilimleri ortaya koyma açısından anlamlıdır. Gelecek araştırmalarda daha geniş örneklemle çalışılması önerilmektedir.

SONUÇ

Araştırmaya katılan akademisyenlerin doğurganlık ve çocuk doğurmaya yönelik tutumlarının olumlu olduğu ve genel olarak geleneksel bir tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca yaşları daha genç olan akademisyenlerin doğurganlığa yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri ve daha eşitlikçi oldukları söylenebilir. Aynı zamanda araştırma sonuçları akademisyenlerin toplumsal cinsiyete yönelik tutumları eşitlikçi olacak şekilde değiştikçe doğurganlığa yönelik tutumlarının da olumlu yönde değiştiğini göstermektedir. İleri eğitim alan akademisyenlerin eşitlikçi cinsiyet rolünü benimseyerek doğurganlığa yönelik

tutumlarının bilinçli bir farkındalıkla daha pozitif olduğu söylenebilir. Diğer bir ifadeyle ileri eğitim düzeyine sahip olan kadınların doğurganlığa ilişkin tutumları geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin tutumdan bağımsız olarak şekillenmektedir. Ancak bu durumun doğrulanması için farklı eğitim düzeyine sahip olan kadınlarda toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum ile doğurganlığa yönelik tutum arasındaki ilişkinin ortaya koyulması ve sonuçların eğitim düzeyi bağlamında yorumlanması önemlidir.

Yazar Katkı Oranı ve Çıkar Çatışması Beyanı: Bu çalışmada, yazar katkı oranları Fatma Nur DUMAN için %60, Zehra GÖLBAŞI için %40 olarak belirlenmiştir. Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- Andrew, L., Robinson, K., Dare, J., & Costello, L. (2023). Nursing students doing gender: Implications for higher education and the nursing profession. *Nursing Inquiry*, 30 (1), e12516. <https://doi.org/10.1111/nin.12516>
- Araban, M., Karimy, M., Armoon, B., & Zamani-Alavijeh, F. (2020). Factors related to childbearing intentions among women: A cross-sectional study in health centers, Saveh, Iran. *Journal of the Egyptian Public Health Association*, 95 (6), 1–8. <https://doi.org/10.1186/s42506-020-00048-y>
- Arı, M. (2018). Akademisyen olmak: Genç akademisyenlere öneriler. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2 (2), 450–455.
- Aydın, M., Özen Bekar, E., Yılmaz Gören, Ş., & Sungur, M. A. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (1), 223–242. <https://doi.org/10.11616/basbed.vi.455842>
- Bellieni, C. (2016). The best age for pregnancy and undue pressures. *Journal of Family & Reproductive Health*, 10 (3), 104–107.
- Berridge, D., Penn, R., & Ganjali, M. (2009). Changing attitudes to gender roles: A longitudinal analysis of ordinal response data from the British household panel study. *International Sociology*, 24 (3), 346–367. <https://doi.org/10.1177/0268580909102913>
- Berktaş, E. (2015). Fertility intention of women in Turkey from a gender equity perspective with focus on the division of labor within the home [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Hacettepe Üniversitesi Tez Merkezi.
- Cooke, A., Mills, T. A., & Lavender, T. (2010). 'Informed and uninformed decision making'—Women's reasoning, experiences and perceptions with regard to advanced maternal age and delayed childbearing: A metasynthesis.

- International Journal of Nursing Studies, 47 (10), 1317–1329.
<https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2010.03.011>
- Çal, A., & Aydın Avcı, İ. (2020). Hemşire ve ebe öğrencilerin toplumsal cinsiyet rol tutumları ile aile içi şiddete yönelik tutumları ve yaşam değerleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi, 5 (2), 103–112.
<https://doi.org/10.47115/jshs.787564>
- Çelik, A. S., Pasinlioğlu, T., Tan, G., & Koyuncu, H. (2013). Determination of university students' attitudes about gender equality. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 21 (3), 181–186.
- Damar, E., & Bolsoy, N. (2021). Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. International Anatolia Academic Online Journal Health Sciences, 7 (3), 1–34.
- Dinç, A., & Çalışkan, C. (2016). The perspectives of university students on gender roles. Journal of Human Sciences, 13 (3), 3671–3683.
<https://doi.org/10.14687/jhs.v13i3.3924>
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2019). 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK.
http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA2018_ana_Rapor.pdf
- Kavas, S. (2014). Türkiye'de değişen doğurganlık oranları üzerine: Durum tespit çalışması. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7 (29), 537–546.
- Kırık, A. M., & Korkmaz, M. (2014). The role of media in gender inequality. International Journal of Psychiatry and Psychological Researches, 1 (1), 1–16.
- Li, Y., & Jiang, Q. (2019). Women's gender role attitudes and fertility intentions of having a second child: Survey findings from Shaanxi Province of China. Asian Population Studies, 5 (1), 66–86.
<https://doi.org/10.1080/17441730.2018.1553994>
- Mathews, T. J., & Hamilton, B. E. (2009). Delayed childbearing: More women are having their first child later in life (Data Brief No. 21). National Center for Health Statistics. <https://www.cdc.gov/nchs/products/databriefs/db21.htm>
- Özdemir, H. (2019). Toplumsal cinsiyet perspektifinde erkeklik ve kadınlık algısı: Bir alan araştırması. Asya Studies, 4 (10), 90–107.
- Söderberg, M., Lundgren, I., Christensson, K., & Hildingsson, I. (2013). Attitudes toward fertility and childbearing scale: An assessment of a new instrument

- for women who are not yet mothers in Sweden. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 13, 197. <https://doi.org/10.1186/1471-2393-13-197>
- Şimal, N., & Gursoy, E. (2020). Üniversite öğrencilerinin gelecekte çocuk sahibi olmaya ilişkin düşünceleri ve etkileyen faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 13 (3), 148–159.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024). Doğum istatistikleri 2023. Erişim tarihi: 21 Haziran 2024. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dogum-Istatistikleri-2023-53708>
- Türkmen, H., & Bakıman, Y. (2021). Anne ve baba tutumunun gençlerde doğurganlık ve çocuk doğurma tutumuna etkisi. *Sağlık ve Toplum*, 31 (2), 101–109.
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. (2017). *World Fertility Report 2015—Highlights (ST/ESA/SER.A/415)*. Erişim tarihi: 15 Eylül 2023. https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/fertility/worldFertilityReport2015_highlights.pdf
- Yılmaz, F. A. (2019). Attitudes to health personnel to gender roles and factors affecting their gender roles. *Journal of Academic Research in Nursing*, 5 (1), 40–45. <https://doi.org/10.5222/jaren.2019.87468>
- Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. (2025). Öğretim Elemanları Sayıları Özet Tablosu 2023–2024. Erişim tarihi: 6 Ocak 2025. <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Zeyneloğlu, S., & Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409–420.